

تکنیک‌های دیوارنگاری Mural Techniques

تألیف:

رضا خاندادی
عضو هیئت علمی دانشگاه هنر

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	خدادادی، رضا، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	تکنیک های دیوارنگاری = Mural Techniques / تألیف رضا خدادادی.
مشخصات نشر	تهران: سپند مینو: سازمان زیباسازی شهر تهران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۴۲۴ ص.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی)؛ ۲۲ × ۲۲ س.م.
شابک	978-600-95777-4-3
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۴۲۴.
یادداشت	نمایه.
موضوع	دیوارنگاری -- فن
موضوع	نقاشی دیواری
شناسه افزوده	سازمان زیباسازی شهر تهران
رده بندی کنگره	ND ۲۵۵.۰ / ۱۳۰۲۴
رده بندی دیویی	۷۵۱/۷۳
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۴۵۱۵۸

عنوان کتاب: تکنیک های دیوارنگاری (Mural Techniques)
 مؤلف: رضا خدادادی (عضو هیئت علمی دانشگاه هنر)
 ناشر: سپند مینو با همکاری سازمان زیباسازی شهر تهران
 میدان هفت تیر، خیابان شهید مفتاح، روی روی و سنگاه شهید شیروودی نبش کوچه شیروودی
 پلاک ۲، کد پستی: ۱۵۸۴۹۱۷۴۱۱، صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۱۵۴۱
 تلفن: ۸۹۳۵۷۰۰۰، نمابر: ۸۸۸۱۳۶۶۴
 تارنما: www.zibasazi.ir رایانامه: info@zibasazi.ir

ویراستار: حسین رزایی
 حروفچینی: سپند مینو
 صفحه آرایی: حمیدرضا بختیاری فرد
 (عضو هیئت علمی دانشگاه هنر)
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سپند مینو

نوبت چاپ: اول
 سال: ۱۳۹۴
 شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
 شابک: 978-600-95777-4-3
 بها: ۸۰۰۰۰۰

• پیشگفتار

۲۶

• دیباچه

۲۷

• تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

۳۰

■ تکنیک‌های دیوارنگاری با رنگ

• تکنیک دیوارنگاری با انکاستیک

۳۴

مرور اجمالی تاریخچه انکاستیک

۳۴

کاربرد، فضای مناسب

۴۲

طراحی و اجرا

۴۲

روش‌های اجرا

۴۴

شروع به کار، طراحی، تهیه مواد و تجهیزات

۴۴

شرایط کارگاه و نکات ایمنی

۴۵

مواد لازم برای تهیه رنگ ماده‌ی انکاستیک

۴۵

تجهیزات لازم تکنیک انکاستیک

۴۸

مراحل اجرا

۵۰

ویژگی‌های سطوح و دیوار در روش مستقیم

۵۱

ویژگی‌های سطوح در روش غیرمستقیم

۵۲

هزینه‌های مربوط به تکنیک انکاستیک

۵۲

دوام و ماندگاری، عوامل تخریب و روش نگهداری

۵۲

ویژگی‌ها، مزایا و معایب انکاستیک ۵۳

• تمهرا ۵۶

مروراجمالی تاریخچه ۵۶

کاربرد، فضای مناسب ۵۸

روش‌های طراحی و اجرا ۵۸

مراحل اجرا ۶۰

ساخت رنگ تمهرا ۶۲

روش دیوارنگاری با تمهرا ۶۵

خشک کردن و پرداخت دیوارنگاره‌ی تمهرا ۶۷

ویژگی‌های سطوح و دیوار در روش مستقیم ۶۷

ویژگی‌های سطوح در روش غیر مستقیم ۶۷

هزینه‌های تکنیک تمهرا ۶۷

دوام و ماندگاری، عوامل تخریب و روش نگهداری ۶۸

ویژگی‌ها، مزایا و معایب ۶۹

• تکنیک دیوارنگاری فرسک ۷۱

روش‌های طراحی و اجرای فرسک ۷۵

سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک فرسک ۷۶

فضای مناسب (داخلی و بیرونی) برای اجرای تکنیک‌های دیوارنگاری خشک و خیس ۷۶

۷۶

هزینه‌های تکنیک فرسک

۷۷

دوام و ماندگاری تکنیک فرسک و عوامل تخریب و روش نگهداری

۷۸

ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک فرسک

۸۰

• تکنیک دیوارنگاری با رنگ‌های شفاف: رزانه، مرکب و آبرنگ

۸۰

رزانه

۸۱

مرور اجمالی تاریخچه رزانه

۸۲

منابع استخراج رزانه‌ها

۸۹

روش ساخت و تهیه رزانه برای دیوارنگاری

۹۰

کاربرد مرکب پایه آب (آبی) در دیوارنگاری

۹۱

طرز ساخت و تهیه مرکب

۹۲

آبرنگ

۹۲

طرز تهیه و ساخت آبرنگ

۹۲

رنگ‌های غیر پوشاننده و کاربرد آنها در فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۹۲

روش اجرای دیوارنگاری با رنگ‌های شفاف و غیر پوشاننده (رزانه، مرکب و آبرنگ)

۹۳

ویژگی‌های سطوح و دیوار

۹۳

هزینه‌ها

۹۴

دوام و ماندگاری، عوامل تخریب و روش نگهداری

۹۴

ویژگی‌ها، مزایا و معایب

• دیوارنگاری با رنگ و روغن

۹۶

روش طراحی و اجرا

۹۷

سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک

۹۷

فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۹۷

هزینه‌ها

۹۸

عوامل تخریب و روش نگهداری

۹۸

دوام و ماندگاری

۹۸

ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک رنگ و روغن

۹۸

• آکرلیک

۱۰۱

روش طراحی و اجرا

۱۰۱

آماده سازی سطح

۱۰۲

سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک آکرلیک

۱۰۳

فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۱۰۳

هزینه‌ها

۱۰۳

عوامل تخریب و روش نگهداری

۱۰۴

دوام و ماندگاری

۱۰۴

ویژگی‌ها، مزایا و معایب

۱۰۴

• گرافیتی

۱۰۶

۱۰۸	روش طراحی و اجرا
۱۰۹	سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک
۱۰۹	فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۱۰۹	هزینه‌ها
۱۱۰	عوامل تخریب در روش نگهداری
۱۱۰	دوام و ماندگاری
۱۱۰	ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک گرافیتی
۱۱۳	• دیوارنگاری به روش چاپ دست
۱۱۴	کاربرد، فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۱۱۵	چاپ استنسپل
۱۱۷	روش‌های طراحی و اجرا
۱۱۹	دیوارنگاری به وسیله‌ی سیلک اسکرین
۱۲۰	چاپ و اجرای دیوارنگاری
۱۲۰	دیوارنگاری استنسپل با استفاده از شابلون ساده
۱۲۳	مواد مورد نیاز برای تهیه و اجرای دیوارنگاری استنسپل
۱۲۴	کاربرد چاپ دستی برجسته در دیوارنگاری
۱۳۲	ویژگی‌های سطوح و دیوار
۱۳۳	هزینه‌ها

۱۳۳ دوام و ماندگاری، عوامل تخریب و روش نگهداری

۱۳۴ ویژگی‌ها مزایا و معایب

۱۳۶ • دیوارنگاری و کف‌نگاری با گچ رنگی

۱۳۸ کاربرد، فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۱۳۸ روش‌های طراحی و اجرای کف‌نگاری

۱۴۱ مواد و لوازم مورد نیاز گچ‌نگاری دیواری و کف‌نگاری گچی

۱۴۲ مراحل اجرا

۱۴۴ ویژگی‌های سطوح و دیوار

۱۴۵ هزینه‌های تکنیک

۱۴۵ دوام و ماندگاری، عوامل تخریب و روش نگهداری

۱۴۵ ویژگی‌ها، مزایا و معایب

■ تکنیک‌های دیوارنگاری چینی (پاره چین)

۱۵۲ • دیوارنگاری موزاییک

۱۵۲ موزاییک

۱۵۲ معرق کاری (بازتعریف)

۱۵۳ پاره‌چین (تعریف)

۱۵۳ موزاییک سنتی

۱۵۴ مرور اجمالی تاریخچه‌ی موزاییک

۱۵۶	طراحی، تهیه مواد و مصالح موزاییک
۱۵۷	روش اجرای موزاییک
۱۵۹	نصب
۱۶۰	سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک موزاییک
۱۶۱	فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۱۶۱	هزینه‌ها
۱۶۲	عوامل تخریب، روش نگهداری، دوام و ماندگاری
۱۶۵	ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک موزاییک
۱۷۳	• تکنیک‌های کاشی
۱۷۳	انواع تکنیک‌های کاشی
۱۷۳	مرور اجمالی تاریخچه
۱۷۳	انواع کاشی
۱۷۴	• تکنیک کاشی معرق
۱۷۶	مراحل ساخت کاشی معرق به روش سنتی
۱۸۰	سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک معرق
۱۸۲	هزینه‌ها
۱۸۲	عوامل تخریب و روش نگهداری، دوام و ماندگاری تکنیک معرق
۱۸۳	ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک کاشی معرق

۱۸۵ • تکنیک کاشی هفت رنگ با کاشی نقاشی

۱۸۵ بررسی اجمالی تاریخچه

۱۸۶ روش طراحی، ساخت و اجرا

۱۹۰ سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک کاشی هفت رنگ

۱۹۱ فضای مناسب (اخلی و بیرونی)

۱۹۱ هزینه‌ها

۱۹۲ عوامل تخریب و روش نگهداری

۱۹۳ دوام و ماندگاری تکنیک کاشی هفت رنگ

۱۹۳ ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک کاشی نقاشی

۱۹۵ • تکنیک‌های پاره‌چین (کاشی شکسته و...)

۱۹۵ بررسی اجمالی تاریخچه و زمینه‌های پیدایش تکنیک پاره‌چین

۱۹۸ انواع تکنیک‌های پاره‌چین

۱۹۹ دیوارنگاره‌های پاره‌چین با استفاده از دورریختنی‌ها

۲۰۰ دیوارنگاری پاره‌چین با استفاده از قطعات کاشی، سرامیک

۲۰۱ روش طراحی و اجرا

۲۰۲ اجرا به روش مستقیم

۲۰۲ روش اجرای غیرمستقیم

۲۰۶ اجرا به روش تلفیقی (ترکیب روش اجرای مستقیم و غیرمستقیم)

۲۰۶	سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک پاره‌چین
۲۰۸	فضای مناسب (داخلی و بیرونی) تکنیک پاره‌چین
۲۰۸	هزینه‌ها
۲۰۹	عوامل تخریب و روش نگهداری تکنیک پاره‌چین
۲۱۰	دوام و ماندگاری
۲۱۰	ویژگی‌ها، مزایا و معایب
۲۱۲	• تکنیک دیوارنگاری پاره‌چین آینه (آینه‌کاری)
۲۱۲	بررسی اجمالی تاریخچه‌ی ساخت آینه و آینه‌کاری
۲۱۴	روش‌های اجرای آینه‌کاری
۲۱۴	نقاشی روی آینه
۲۱۵	تلفیق آینه با گچ‌بری
۲۱۶	پاره‌چین برجسته‌ی آینه
۲۱۷	ترکیب تکنیک‌های مختلف
۲۱۷	ابزار و مواد آینه‌کاری
۲۱۸	روش اجرای پاره‌چین آینه
۲۱۹	عوامل تخریب
۲۱۹	مزایا و معایب تکنیک دیوارنگاری پاره‌چین آینه
۲۲۲	• تکنیک دیوارنگاری کلاژ

۲۲۳ کاربرد، فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۲۲۳ روش‌های طراحی و اجرا

۲۲۷ مواد مورد نیاز تکنیک دیوارنگاری کلاژ

۲۲۷ روش اجرا

۲۲۸ ویژگی‌های سطوح و دیوار

۲۲۸ هزینه‌ها

۲۲۹ دوام و ماندگاری، اما انتخاب و روش نگهداری

۲۲۹ ویژگی‌ها، مزایا و معایب

■ تکنیک‌های نقش برجسته

۲۳۴ نقش برجسته

۲۳۸ نقش برجسته فرو رفته و منقور یا نقش منقور

۲۳۹ نقش گود، یا نقش منفی

۲۳۹ نقش برجسته خفیف

۲۴۰ نقش برجسته معمولی

۲۴۰ نقوش زیاد برجسته

• نقش برجسته‌های سنگی

۲۴۴ انواع سنگ

۲۴۴ روش طراحی و اجرای نقش برجسته‌های سنگی

۲۴۵	اجرا
۲۴۶	نصب
۲۴۷	روش های متداول مهار صفحه های نقش برجسته سنگی
۲۵۰	سطوح مناسب و ویژگی های دیوار برای اجرا و نصب تکنیک نقش برجسته سنگی
۲۵۰	فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۲۵۰	هزینه ها
۲۵۰	عوامل تخریب و روش نگهداری
۲۵۱	دوام و ماندگاری
۲۵۲	ویژگی ها، مزایا و معایب تکنیک نقش برجسته سنگی
۲۵۴	• نقش برجسته گلی (سفال)
۲۵۵	روش های طراحی، ساخت و اجرای نقش برجسته ی گلی
۲۵۸	نصب
۲۵۸	سطوح مناسب و ویژگی های دیوار برای اجرای تکنیک نقش برجسته ی سفال
۲۵۹	فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۲۵۹	هزینه ها
۲۵۹	عوامل تخریب و روش نگهداری
۲۵۹	دوام و ماندگاری
۲۵۹	ویژگی ها، مزایا و معایب

۲۶۲	• تکنیک نقش برجسته‌ی گچی
۲۶۲	روش‌های طراحی، ساخت و اجرا
۲۶۵	سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرا
۲۶۵	فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۲۶۶	هزینه‌ها
۲۶۶	عوامل تخریب و روش نگهداری
۲۶۷	دوام و ماندگاری
۲۶۷	ویژگی‌ها، مزایا و معایب
۲۶۹	• نقش برجسته‌های بتنی / سیمانی
۲۷۱	روش طراحی و اجرای نقش برجسته‌های بتنی / سیمانی
۲۷۲	اجرا
۲۷۷	مواد و افزودنی‌های بتن (ملات سیمان)
۲۷۷	روش‌های سبک سازی نقش برجسته‌ی بتنی
۲۷۷	روش‌های ایجاد کارپذیری بتن
۲۷۸	روش‌های مقاوم سازی نقش برجسته‌ی بتنی
۲۷۹	سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک نقش برجسته بتنی
۲۷۹	فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۲۷۹	هزینه‌ها

۲۸۰ عوامل تخریب و روش نگهداری نقش برجسته‌های بتنی

۲۸۱ دوام و ماندگاری

۲۸۱ ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک نقش برجسته بتنی

۲۸۳ • نقش برجسته‌های فلزی

۲۸۳ آلومینیوم

۲۸۴ برنج

۲۸۵ مس

۲۸۸ برنز یا مفرغ

۲۸۹ آهن

۲۹۰ چدن

۲۹۱ فولاد و فولاد ضد زنگ

۲۹۲ روش طراحی و اجرای نقش برجسته‌های فلزی

۲۹۴ انواع ریخته‌گری

۲۹۶ مراحل کلی ریخته‌گری نقش برجسته‌های فلزی

۲۹۶ سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای انواع تکنیک فلز

۲۹۶ فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۲۹۶ هزینه‌ها

۲۹۷ عوامل تخریب و روش نگهداری

۲۹۷	دوام و ماندگاری
۲۹۷	ویژگی‌ها، مزایا و معایب تکنیک نقش برجسته‌های فلزی
	■ فن آوری‌های نو
۳۰۰	• فن آوری نو در دیوارنگاری
۳۰۱	• دیوارنگاری به وسیله چادر دیجیتال (پرنیت)
۳۰۴	روش طراحی و اجرا
۳۰۶	سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار
۳۰۶	فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۳۰۷	هزینه‌ها
۳۰۷	عوامل تخریب و روش نگهداری
۳۰۸	دوام و ماندگاری
۳۰۸	ویژگی‌ها، مزایا و معایب
۳۱۱	• تکنیک دیوارنگاری با برجسب دیواری با برجسب نگاری
۳۱۲	کاربرد، فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۳۱۳	روش‌های طراحی و اجرا
۳۱۶	ویژگی‌های سطوح و دیوار
۳۱۶	هزینه‌ها
۳۱۶	دوام و ماندگاری، عوامل تخریب و روش نگهداری

۳۱۶

ویژگی‌ها، مزایا و معایب برجسب نگاری

۳۱۹

• آشنایی با روش‌های دیوارنگاری نوری و بازتابشی

۳۲۶

طراحی و اجرای تکنیک‌های دیوارنگاری نوری و بازتابشی

۳۲۷

سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک

۳۲۷

فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۳۲۹

هزینه‌ها

۳۳۱

عوامل تخریب و روش نگهداری

۳۳۱

دوام و ماندگاری تکنیک

۳۳۱

ویژگی‌ها، مزایا و معایب دیوارنگاری نوری و تابشی

۳۳۶

• تکنیک خورشیدی

۳۳۷

کاربرد، فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۳۳۷

روش‌های طراحی و اجرا

۳۴۲

اجزای اصلی دیوارنگاره‌های خورشیدی فتوولتائیک (برق خورشیدی)

۳۴۳

سطوح مناسب و ویژگی‌های دیوار برای اجرای تکنیک

۳۴۴

فضای مناسب (داخلی و بیرونی)

۳۴۴

هزینه‌ها

۳۴۴

دوام و ماندگاری، عوامل تخریب و روش نگهداری

۳۴۵

ویژگی‌ها، مزایا و معایب

۳۴۸	• آشنایی با دیوارنگاری تعاملی دیجیتال
۳۴۹	• دیوارنگاری تعاملی دیجیتال
۳۵۰	گونه‌های هنرهای تعاملی
۳۵۱	کاربرد، فضای مناسب (داخلی و بیرونی)
۳۵۲	روش طراحی و اجرا
۳۵۵	ویژگی‌ها، معایب و مزایای دیوارنگاره‌های تعاملی
۳۵۹	• آشنایی با دیوارنگاری و دیوارآینو، بستر «زنده»
۳۵۹	بررسی اجمالی تاریخچه‌ی دیوارنگاری سبز
۳۶۱	روش اجرا
۳۶۴	انتخاب مکان، جداره و ساختمان مناسب برای اجرای دیوارنگاری سبز
۳۶۵	انتخاب نوع و سامانه و سازه مناسب برای دیوارنگاری
۳۶۵	انتخاب گیاهان
۳۶۵	ساخت سازه
۳۶۵	بستر کاشت
۳۶۵	روش آبیاری
۳۶۶	ماندگاری، دوام و نگهداری
۳۶۶	ویژگی‌های سطوح و دیوار
۳۶۷	ویژگی‌ها، مزایا و معایب

■ «پهنه نگاری‌های در حرکت» یا «هنر در حرکت» (نقاشی روی وسایل نقلیه) ۳۶۹

■ فهرست‌ها

• فهرست راهنما (نمایه) ۳۷۸

• فهرست عنوان تصویرها و جدول‌ها ۳۹۶

• فهرست منابع ۴۱۱

منابع فارسی: کتاب‌ها ۴۱۱

منابع فارسی: طرح‌ها، پژوهش، مقاله‌ها و ... ۴۱۲

منابع لاتین ۴۱۴

به تجربه ثابت شده شمر و بیان روش‌های عملی ساخت و تولید آثار هنری از راه ترسیم کاری بس دشوار و حتی گاه ناممکن است؛ به باور مؤلف، راین کتاب نیز آنچنان که باید حق گفتار ادا نشد، با این وجود کتاب «تکنیک‌های دیوارنگاری»، بالقوه می‌تواند سودمند باشد. اگرچه، با دانش نظری مهارت‌های عملی به دست نمی‌آید اما در گام نخست برای آشنایی با گونه‌های دیوارنگاری و شناخت روش‌های ساخت، انتشار دانش نظری ضروری به نظر می‌رسد. به همین دلیل یکی از اهداف نگارش کتاب این بوده که طیفی از سواد بنیادی مهارت‌های عملی با کاربران به اشتراک گذاشته شود. مباحث نظری و عملی دیوارنگاری این «هنر وابسته به سطح»، ذهن خلاق را بر می‌انگیزد و علاقه‌مند به دیوارنگاری را تشویق و ترغیب می‌کند تا ایده‌های خود را با روش‌های گوناگون اجرا کند. بدیهی است برای عملی ساختن ایده‌ها ریسک‌پذیری، آزمایش و کسب تجربه در فرآیند اجرا و تولید اثر دیوارنگاری و کشف رابطه‌ی بین «ایده پردازی»، «طراحی» و «اجرا» از ضرورت‌های انکارناپذیر است. اطلاعات نظری و تصویری موجود در کتاب به کاربر اجازه می‌دهد روی تکنیک‌های

سنتی و نوظهور مورد علاقه‌ی خود تمرکز کند و زمینه‌ای برای مرور، جستجو و گشتالت اولیه فراهم سازد؛ پس کاربر خود نیز باید تلاش کند تا داده‌ها را به شکل هدفمند و با خلاقیت خود، ناوبری کند اگرچه پهنای باند اطلاعات و دانش نظری این کتاب به یقین محدود و ناکافی است اما شاید با همین بضاعت نیز مفید باشد و بتواند فضای اطلاعاتی موجود را در زمینه‌ی تکنیک‌های دیوارنگاری بسازد.

به نور کلی از نگارش و انتشار این کتاب اهدافی در نظر گرفته شده که در زیر به آنها اشاره می‌شود:

- بالابردن سطح دانش نظری/عملی دیوارنگاری از طریق بیان روش و مهارت‌های عملی؛
- بالا بردن مهارت‌های عملی؛
- توسعه دانش پیشین هنرهای دیواری؛
- تاکید بر قدردانی از روش‌های سنتی دیوارنگاری؛
- شناساندن روش‌های نوظهور و مهارت‌های جدید؛
- ایجاد پل ارتباطی بین ایده و فن؛
- تلاش برای توسعه اعتماد به نفس در علاقه‌مندان به دیوارنگاری؛

- توسعه خلاقیت‌های فنی؛

- بهبود روش آموزش عملی دیوارنگاری و یادگیری مرتبط و معنی‌دار؛

- پشتیبانی از ایده و تفکر خلاق.

مباحث این کتاب به عمد تا حدودی فراتر از تکنیک‌های متداول دیوارنگاری است و بر ایده‌ها و روش‌هایی تاکید دارد که به حالتی میان رشته‌ای پیدا می‌کند. فشرده سازی مباحث پیش از همه به دلیل محدودیت زمان و کمبود منابع داخلی و خارجی در این زمینه بوده است بنابراین موضوعات و نمونه‌های تصویری که در متن آمده کامل و بدون اشکال نیست و فقط برای آشنایی با روش‌های دیوارنگاری و افزایش اطلاعات و ایجاد انگیزه در کاربران و علاقه‌مندان ورود به برنامه‌ریزی اجرایی و کاربردی تجسمی نگارش شده است.

این کتاب حاصل سال‌ها تجربه آموزش هنر در دانشگاه و تولید بی‌وقفه آثار هنری و حدود چهار سال گردآوری اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای مولف است. بخش‌هایی از کتاب که برخی از تکنیک‌های دیوارنگاری فضاهای بیرونی را شامل می‌شود از طرح پژوهشی «دیوارنگاری‌های شهر تهران؛ بایدها و نبایدها» استخراج، به روزرسانی و بازنویسی شده اما بیشتر موضوعات و روش‌ها

برای نخستین بار است به نگارش درآمده و امید بر آن است در آینده امکان بازنگری و تکمیل آنها فراهم آید.

در تالیف کتاب از محدود منابع موجود داخلی و ناگزیر بیشتر از منابع خارجی و در مواردی نیز از پایگاه‌های دنیای مجازی استفاده شده؛ اگرچه مولف باور دارد که در پژوهش‌های علمی، استناد به شبکه‌های دنیای مجازی و سایت‌های اینترنتی غیر از موارد خاص، چندان موجه نیست اما به دلیل کمبود «منابع کتابخانه‌ای» در زمینه‌ی مورد پژوهش، مطالب و تصویرهایی که از برخی پایگاه‌های اینترنتی به عنوان مکمل گفتار اصلی و گاه به شکل مستقل و در مواردی برای رد یا اثبات ادعا استخراج شده پس از ارزیابی و اعتبار سنجی مورد استفاده قرار گرفته است. ضمن اینکه بسیاری از این پایگاه‌های اطلاعاتی که نشانی آنها در فهرست منابع کتاب آمده مربوط به دانشگاه‌ها و دیگر مراجع و مراکز علمی است.

در تالیف کتاب کوشش بر آن بوده که مجموعه‌ای از روش‌های دیوارنگاری و به عبارت درست «پهنه نگاری»های سنتی و معاصرین یا در حال ظهور، با بیانی ساده و با اصطلاحاتی مناسب توضیح داده شود. مخاطبان هدف این نوشتار، کاربران خاص و افرادی هستند که با مباحث تخصصی هنر آشنایی دارند اما با توجه به نوع و روش توصیف عناصر و اصول دیوارنگاری، به نظر می‌رسد طیف گسترده‌ای از کاربران نیز بتوانند از مطالب این کتاب بهره ببرند.

۱. گزارش نهایی طرح پژوهشی در مهر ماه سال ۱۳۹۲ تحویل «سازمان زیبا سازی شهر تهران»، کارفرمای طرح، شد. این طرح با همکاری دانشگاه هنر به انجام رسید و مولف کتاب حاضر مجری طرح پژوهشی مذکور بود.

در پایان، مولف بر خود وظیفه می‌داند مراتب سپاس خود را از مدیرعامل محترم «سازمان زیبا سازی شهر تهران» جناب آقای دکتر «عمیسی علیزاده» (معاونت وقت برنامه‌ریزی و توسعه) ابراز دارد که در سال‌های اخیر برای ایجاد یک پایگاه دانش نظری در زمینه هنرهای شهری و زیباسازی تلاش‌های ارزنده‌ای کرده‌اند.

بی‌تردید بدون پشتیبانی ایشان و همکاری مدیریت محترم «مطالعات و آموزش» سرکار خانم مهندس «آذین السادات دامیرو» و کارشناسان این معاونت، نگارش و انتشار کتاب حاضر میسر نمی‌شد. همچنین مراتب سپاس خود را از استادان محترم آقایان دکتر منصور حسامی و دکتر حمیدرضا بختیاری فرد اعلام می‌دارد.

رضا خدادادی

عضو هیئت علمی دانشگاه هنر

پاییز ۱۳۹۳